

Перспективи подальших досліджень пов'язані із навчанням студентів моделюванню дидактичної взаємодії в змісті проходження ними дистанційної педагогічної практики.

Література

1. Опачко М. В. Дидактичний менеджмент як система управління навчанням фізики в школі : навч.-метод. посіб. / М. В. Опачко. – Ужгород : УжНУ, 2017. – 285 с.

2. Опачко М. Діалогізація дидактичної взаємодії в управлінні навчанням фізики в школі [Електронний ресурс] / М. Опачко // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. : зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 24. – 2017. – С. 184–187. – Режим доступу: <http://confscience.webnode.ru>.

3. Опачко М. В. (2017). Навчання студентів-майбутніх вчителів моделюванню дидактичної взаємодії / М. В. Опачко // Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 2 (41). – С. 182–185.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

*Шолох О. А. Національний університет
«Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка, e-mail: osholoh72@gmail.com*

Здатність сприймати зміни та творити їх – найважливіша характеристика способу життя в ХХІ ст. У зв'язку з цим освіта в сучасну історичну добу стає процесом, з допомогою якого людина і суспільство можуть повною мірою розкрити свій потенціал, що має покладатися на розумних, талановитих, морально досконалих професіоналів, здатних творчо змінювати освітній простір. Значну роль у цьому відіграють заклади вищої освіти, які надають можливість формувати необхідні компетентності, а також поширювати світоглядні орієнтації особистості прогнозовані на професійне становлення майбутніх фахівців.

Психолого-педагогічна наука, інноваційна педагогіка постійно приділяє увагу питанням самоосвіти, самовдосконалення та самовизначення особистості, покладаючись здебільшого на прагнення людини створити себе через свою професію, через побудову життєвої стратегії і планування професійної діяльності. Таке прагнення має виступити основним завданням викладачів закладів вищої освіти у системі підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності. Залучення

студентів до створення уявлення про майбутню професію може стати спонукальною силою цілеспрямованого формування іміджу закладу освіти, суб'єктів та об'єктів в освітньому процесі.

Позитивний імідж майбутнього психолога – явище надзвичайно цікаве для педагогіки вищої школи у світлі нових вимог, які висуваються до педагога та студента в демократичному суспільстві, де на першому місці стоять гуманістичні цінності: цінність особистості, її моральних норм і вільного розвитку. Саме вища освіта покликана об'єднувати у цілісний комплекс різновекторні форми і методи навчально-методичної підготовки майбутнього психолога та формувати його позитивний імідж.

Актуальність розгляду цієї проблеми полягає в тому, що іміджологія виступає важливою складовою вихованості сучасної особистості, необхідним компонентом професійної компетентності спеціалістів різного профілю.

Цілеспрямовані наукові дослідження на сучасному етапі надали можливість виокремити нову галузь педагогічної науки – *педагогічну іміджологію*, яка має на меті вивчення закономірностей та сутності процесів формування педагогічного іміджу в контексті професійної соціалізації фахівців у сфері освіти та професії іміджмейкера.

В свою чергу, *іміджологія* – технологія створення особистісної привабливості. Її інформаційний банк складає дані таких дисциплін, як психологія, педагогіка, етика, соціологія, риторика, театральна режисура, акторська майстерність, косметологія, дизайн одягу тощо, зорєнтованих на отримання конкретного результату. Головне призначення іміджології – науково обґрунтувати: як створити привабливий імідж, як збудувати моделі достойної поведінки особистості в різних ситуаціях. При розробці ідеології іміджології як науково-практичного напрямку і навчального предмета необхідно звернутись до семантики поняття «імідж» [4].

Проблема іміджу почала розроблятися в науці достатньо недавно, всередині ХХ ст., а саме поняття «імідж» імпортоване в педагогіку з галузей реклами, менеджменту і політології. Трактують поняття «імідж» тісно пов'язане з поняттями образу людини, враження або уявлення про нього, з тим, як він уявляє себе з усіх позицій сучасного соціуму [2].

Наявність іміджу – явище символічної природи, що містить та передає певну інформацію про людину з метою впливу на оточуючих, зокрема, інформацію про те, яка поведінка відносно носія іміджу прийнятна, якої поведінки можна чекати від нього самого та яку соціальну роль він виконує.

Ця позиція знайшла підтвердження в працях П. Берда, який визначає імідж як «загальне враження, яке ви справляєте на оточуючих. Воно складається з того, як ви представляєте свої ідеї, як поведетесь в суспільстві, як одягаєтеся, що говорите і що робите...» [1]. Слушним, на нашу думку, є його зауваження стосовно того, що імідж повинен міцно базуватися на внутрішній сутності людини, бути її відображенням.

Поняття «імідж» в останні роки міцно увійшло до органайзера сучасного фахівця. У зарубіжних наукових джерелах поняття «імідж» співвідносять із такими поняттями, як «Я-концепція», «Я-образ», дослідженням яких займалися Р. Бернс, У. Джемс, А. Маслоу та інші і є значним етапом внутрішньої психічної роботи щодо створення технології особистості, персональної привабливості, прийняття себе, налаштування до позитивне ставлення до себе і оточуючих .

Психологи сприймають імідж: як цілеспрямовано сформований образ особистості, що виділяє певні ціннісні характеристики, покликаний справити емоційно-психологічний вплив на когось-небудь; як сукупність зовнішніх і внутрішніх характеристик особистості, яка формується в процесі саморозвитку і соціалізації, спілкування і діяльності, містить систему ролей, які людина грає у своєму житті, доповнюється рисами характеру, інтелектуальними особливостями, зовнішніми даними, одягом та ін. [3].

Таким чином, імідж людини є те, що орієнтоване на сприйняття соціумом як повідомлення про свій статус, професійну роль, унікальні риси і якості особистості. Розгляд професійного іміджу майбутнього психолога як чинника ефективної професійної діяльності призводить до необхідності більш глибокого аналізу поняття «імідж майбутнього психолога», як інтегральної характеристики, яка включає сукупність зовнішніх і внутрішніх, особистісних, індивідуальних та професійних якостей особистості і сприяє ефективності підготовки до професійної діяльності. Досягнення такої гармонійної сукупності якостей вимагає від студентів усвідомленості дій, що в свою чергу неможливо без рефлексії. З іншого боку, щоб рефлексувати свої характеристики, майбутньому психологу необхідно знати які вимоги пред'являє йому студентська аудиторія і викладачі закладу вищої освіти.

Теорія та практика формування іміджу психолога-професіонала іміджу у закладах вищої освіти суттєво розкриває питання про те, якими якостями повинні володіти учасники педагогічного процесу для самоствердження в суспільстві. За результатами наукових досліджень професійного іміджу педагога-психолога вихідною позицією при цьому постають реальні люди зі своїми якостями, потребами, цінностями, думками та прагненнями [4].

За своєю сутністю не всі ціннісно-особистісні якості людини є ідеальними. Натомість, важливо погодитися з тим, що всі вони є значущими для формування іміджу професійного психолога. Можна припустити, що серед них провідними виступають: культура мови, гнучкість поведінки, справедливість, почуття гумору, відповідальність, передбачливість, впевненість, емоційна стійкість, емпатійність, самоконтроль.

Враховуючи достатньо великий перелік якостей ми зробили спробу їх систематизувати. До ознак особистісного спрямування, виходячи зі специфіки професійної діяльності, можна віднести: інтелектуальний потенціал, цілеспрямованість, рішучість, емоційність, силу волі, довіру, відвертість, наявність почуття гумору, оптимізм, інтуїцію в ухваленні рішень; до ознак професійно-спеціалізованих відносно володіння мистецтвом комунікувати, уміння уникати конфліктів, уміння включати критичне та емоційне мислення, відповідність обіцянок вчинкам, конфіденційність, організаційну культуру професійної діяльності, відкритість в спілкуванні, психологічну взаємодію, вміння підбирати кадри, професійний досвід; соціально визначені ознаки визначають популярність, респектабельність, частоту згадування в засобах масової інформації, правильний спосіб життя, здоровий спосіб життя, сімейність, зовнішній вигляд, матеріальне благополуччя; щодо технологічних ознак, які можуть відобразити різні прийоми та методи, то варто зазначити, що вони й до теперішнього часу залишаються недостатньо дослідженими і індивідуальні.

На наш погляд, поза увагою дослідників іміджу залишається також його особистісний аспект, оцінка значимості, створення якої відбувається в рефлексії культури професійної діяльності психолога. Ситуативна тривожність, страх показатися смішним, виявити свою некомпетентність, бути негативно оціненим уповільнюють процеси творчого саморозвитку майбутнього психолога. Без розвиненої внутрішньої рефлексії, усвідомлення витоків свого негативного переживання психолог не може переключитися на світ іншої людини (колеги, студентів), побачити їх проблеми своїми очима.

У педагогічній діяльності індивідуальний імідж психолога – це умова, засіб становлення індивідуальності обох суб'єктів навчання. Таким чином, імідж в сучасній науці розглядається як відносно постійна категорія. Визначаючи, яким повинен бути індивідуальний імідж майбутнього психолога, здатного реалізувати завдання становлення особистості студента та враховуючи зазначене вище, відмітимо, що це має бути високоморальна особистість з гуманістичними рисами, які виявляються в його поведінці, вчинках, мові, в професійній діяльності, зовнішньому вигляді та ін.

З точки зору педагогіки, імідж – цілеспрямовано сформований, інтегральний образ, обумовлений відповідністю внутрішніх і зовнішніх якостей суб'єкта, призначений забезпечити гармонійний взаємовплив цього суб'єкта з навколишнім світом. Являючи собою систему взаємопов'язаних характеристик фахівця, імідж стає засобом вирішення особистих і професійних проблем.

В. Шепель під іміджем вбачає образ людини, його «Я» представлений світу [5]. Як бачимо, автор співвідносить поняття «імідж» з поняттям «образ». Нам імпонує така точка зору автора, яка підкреслює цілеспрямованість створення образу, що включає в себе як зовнішні, так і внутрішні характеристики особистості і спрямованого на вирішення особистих і професійних задач.

Професійний імідж є складовою культури ділового спілкування. В ньому зацікавлені представники будь-якої публічної професії, у тому числі й психологічної. Разом з тим не всі студенти мають уявлення про те, як сформуванню свій індивідуальний імідж.

Індивідуальний імідж як динамічна характеристика, яка знаходиться в постійній взаємодії суб'єкта – власника іміджу – з оточенням (соціальним, природним, культурним), формується і розвивається в процесі професійної діяльності та безперервного самовдосконалення. Імідж психолога є гармонійною сукупністю зовнішніх і внутрішніх характеристик, а його формування – поетапний і довготривалий процес, ефективність створення якого зумовлена рядом умов. Насамперед, це наявність у майбутніх психологів інтересу до себе і до світу, усвідомлення ними необхідності формування позитивного іміджу; прояв власної активності майбутнього психолога у процесі формування професійного іміджу.

Не менш важливими є знання вимог студентської аудиторії до особистості та діяльності професійного психолога; оволодіння ним прийомами самопізнання і самооцінювання, а також навичками проектування індивідуального іміджу; дотримання принципу різноманіття форм і методів роботи з формування і корекції іміджу.

Створення іміджу педагога-психолога – довготривалий і складний процес, який дозволяє виокремити три групи якостей, наявність яких дає уявлення про суть іміджу майбутнього психолога [5].

Перша група містить якості комунікативного характеру: комунікабельність як здатність легко встановлювати контакт із людьми; емпатію як можливість співпереживати іншим; рефлексивність, яка уможливило розуміння іншої людини; красномовність як складова вербального впливу. Все це безпосередньо стосується «вміння і бажання подобатися» і свідчить про комунікативну компетентність особистості.

До другої групи входять характеристики особистості як наслідок її освіти і виховання – моральні цінності, психічне здоров'я, володіння набором людинознавчих технологій. До третьої групи належать знання, пов'язані з життєвим і професійним досвідом особистості, тому компетентність у цій царині можуть забезпечити позитивний імідж фахівця. Особливо це стосується психолога, діяльність якого молоді люди трактують не тільки як професіонала, здатного допомогти у важкий період життя, але й як мудру, толерантну в життєвому сенсі людину.

Майбутнім психологам необхідно усвідомити, що особливим професійним трендом позиціонування професійної іміджевої діяльності компетентного практичного психолога є ввічливість, вдумливість, вихованість, ерудованість, уважність, витримку, гнучкість поведінки, гуманність, щирість, діловитість, дисциплінованість, скромність, тактовність, культура мови, прагнення до самовдосконалення, мобільність, почуття гумору та ін. Таким чином, питання формування професійного іміджу набувають все більшої значущості, оскільки саме цей феномен охоплює як внутрішні складові особистості (прагнення, інтереси, досвід), так і зовнішні аспекти діяльності майбутнього фахівця (вплив на них, відтворення соціальних стереотипів, інтерактивний двобічний зв'язок із суспільством).

Позитивний імідж майбутнього психолога – це поєднання науки та професійного мистецтва, яке надає креативні можливості для кожного студента. Правильно сформований позитивний імідж працює на фахівця, полегшує його професійну діяльність, робить його особистість неповторною. Подальші дослідження потребують наукової інтерпретації і практичних дій в розробці системи роботи з формування позитивного професійного іміджу майбутнього психолога в умовах професійної підготовки.

Література

1. Берд П. Подай себя! Эффективная тактика улучшения вашего имиджа / П. Берд ; пер. с англ. Т. А. Сиваковой. – М. : Амалфея, 1997. – 208 с.
2. Почепцов Г. Г. Профессия: имиджмейкер / Г. Г. Почепцов. – Київ : ИМСО МО Украины, НВФ «Студцентр», 1998. – 256 с.
3. Сучасний словник іншомовних слів / уклад.: О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. – Київ : Довіра, 2006. – 789 с.
4. Філіппова І. Ю. Психолого-педагогічне навчання як спосіб корекції Я-образу вчителя / І. Ю. Філіппова // Практична психологія та соціальна робота / І. Ю. Філіппова. – Київ, 2005. – № 4. – С. 12–19.
5. Шепель В. М. Имиджология. Как нравиться людям / В. М. Шепель. – М. : Народное образование, 2002. – 500 с.